بەڕێز مەسعود بارزانی، سەرۆکی هەرێمی کوردستان سوید، ٢٠١٣/٧/٦

نامەیەکی کراوە

دوای سڵاو و ڕێز،

بەر لە زیاتر لە ٩ ساڵ، ڕێك لە سەرەتای مانگی ١ی ٢٠٠٤دا، لەگەڵ چوار بەڕێزی تر بە نوێنەرایەتی ژمارەیەکی زۆر لە نوسەر و ڕەوشەنبیر و چالاکوانی مەدەنی و سیاسی سەردانمان کردی لە سەری ڕەش بە مەبەستی پێشکەشکردنی پرۆژەیەکی گرنگ کە لە ١٦ خاڵ پێك هاتبوو وە پڕا و پڕ بوو لە هەڵسەنگاندن و پێشنیار و بۆچوونی گرنگ و دلسۆزانە. لەو سەردانەدا بەندە کەمتر لە ٢ خولەکی بەرکەوت بۆ ئەوەی قسەکانم بکەم. شتێك کە پێشتریش ئاماژەم پێکردوە ئەوەیە کە من قسەیەکم زۆر بە ڕاشکاوی بەرەوڕووی ئێوە کردەوە ئەویش ئەوەبوو کە وتم "کورد لە باشوری کوردستان لە بن لوتکەیە و پاڵێکی کەمی دەوێ بۆ سەر لوتکە. ئێوە و مام جەلال، پارتی و یەکێتی، بەرپرسن لەوەی دەست لە ناو دەست ئەو پاڵەی کورد بدەن بۆ سەر لوتکە بەڵام ئەگەر ئەوە نەکرێ ئەوا بە ئەگەری یەکجار زۆر کورد جارێکی تر بەرەو هەڵدێرێکی ترسناك شۆڕ دەبێتەوە."

هەرچەندە ڕاستیەکەی گومانم لەوە هەبوو کە ئێوە دەتوانن ئەو پاڵەی کورد بدەن بۆ سەر لوتکە، بەڵام هەندێك جار مرۆڤ هەندێ شت دەکات بۆ مێژوو و لە گۆشەی دلسۆزیەوە . . .

* * *

من نامەکەم بە گێڕانەوەی ئەو ڕووداوەی سەرەوە دەستپێدەکەم بۆ ئەوەی هەر لە سەرەتادا ئەوە بڵێم کە لەو ڕۆژەوە ئێوە نەك هەر ئەو هێز و توانا و دڵسۆزیە نەبوون کە کورد پاڵ بدەن بۆ سەر لوتکە، لوتکەی سەرکەوتن و حەسانەوە، بەڵکو لە ساڵانی دەسەڵاتدا وە لە پێگەی هەرە بەرپرسیارییەوە (واتە لە پێگەی سەرۆکایەتی هەرێمەوە) نەك هەر نەتان توانی کورد پاڵدەن بۆ لوتکەی سەرکەوتن بەڵکو بگرە بە ڕادەی یەکەم ئێوە و هاوپەیمانەکەت (یەکێتی نیشتمانی کوردستان) بەرپرسن لە شۆڕبوونەوەی کورد بەرەو هەڵدێرێك کە ئەگەر بە جدی و دڵسۆزانە ڕێگیری لێنەکرێ ئەوا بە ئەگەری زۆر ئەو هەڵدێرە بە تراژیدیایەکی سیاسی و کۆمەڵایەکی گەورە بۆ باشوری کوردستان کۆتایی دێت! پرۆسەی شۆڕبوونەوە بەرەو هەڵدێر نەك هەر ڕەهەندی سیستەمێکی سیاسی تا سەر ئێسقان شکستخوارد و ناتەندروست و گەندەل لەخۆ دەگرێ، بەڵکو کۆمەڵێك ڕەهەندی تر هەن کە بەشێکن لەو سیاسەتە شکستخواردوە، هەر لە پەیوەندییەکانی هەرێم و بەغدا، پەیوەندییە کوردستانییەکان، پەیوەندییە ئیقلیمییەکان وە تا دەگاتە پەیوەندییە نێونەتەوەییەکانی هەرێمی کوردستان.

بە باوەڕی خۆم سەفەرەکەی هەرە دوایت بۆ روسیا و فەرەنسا و نەمسا و (. . .) بەرجەستەکردنێکی ئاشکرای ئەو شکستەی دەسەڵاتی هەرێمە. بەر لە هەر شتێك ئەو سەفەرەی ئێوە بە توندی گرنگینەدان و بە هەند وەرنەگرتنی بەوەی کە لە کوردستان ڕوویدا وە ڕوودەدات بەرجەستەکرد. لە عورفی سیاسەتکردن بەردەوام سەرۆکی وڵاتان لە کاتی قەیران و بگرە لە کاتی ڕودانی هەندێ ڕووداوی

نەخوازراوی سروشتی یا هەتتا بگرە روداوێکی هاتوچۆ، یا ئەوەتا بە زوویی سەفەرەکانی دەرەوەیان کۆتا پێدەهێنن و یەکسەر دەگەڕێنەوە وڵاتەکانیان یا ئەگەر ئەو قەیرانە هەر لە زووەوە دەستیپێکردبوو (واتە بەر لە سەفەر) ئەوا بەبێ سێ و دوو سەفەرەکانیان بۆ کاتێکی تر دوادەخەن. لە راستیدا وەرگرتنی رای هێزە سیاسییەکان لە مەڕ دەستور وە ناردنی بۆ پەرلەمان وە یەکسەر بە دواییدا سەفەرکردن بۆ دەرەوە وە هێشتنەوەی وڵات لە قەیرانێکی قوڵدا "بەبێ سەرۆك و بەبێ جێگرێکی خاوەن دەسەڵات" ئەوپەڕی کێماسی بوو لە شێوازی بەڕێوەبردنی وڵات. هەموو ئەوەی کردتان لەوە زیاتر نەبوو کە ئەو تۆپی یاری سیاسییەی ماوەیەکی زۆر بوو لە یاریگەی ئێوەدا گیری خواردبوو وە نەتدەزانی چۆن یاری پێبکەی لە دوا هەوڵتدا ئەو تۆپەت فڕێدایە ناو پەرلەمانەوە و خۆشت یەکسەر سەفەرەکەت دەستپێکرد وەك ئەوەی هیچ شتێکی نیگەرانئامێز و قەیرانێکی سیاسیت لە وڵات جێنەهێشتبێت! مرۆڤ دەتوانێ بپرسێ ئایا حیکمەت چیە کە لە لایەکەوە هەموو هەوڵێك دەدەی بۆ مانەوەت لە پێگەی سەرۆکایەتی هەرێم، بەڵام لە لایەکی ترەوە ئەو هەموو ماوە زۆرە (واتە هەرنەبێ لەسەرەتای مانگی ئەپریلەوە) خۆت لە پشت هێڵی مەکتەبی سیاسیەکەی خۆت و مەکتەب سیاسیەکەی یەکێتی حەشارداوە، بەبێ ئەوەی هەڵوێستی راستەقینەی خۆتت ئاشکرا بکەیت؟ لە کاتێکدا خۆت لە زۆر بۆنەدا ئەوەت دووپاتکردۆتەوە کە ئێوە خولیای پێگە و پۆست نین، کەچی لە لایەکی ترەوە هەردوو مەکتەب سیاسییەکانی یەکێتی و پارتی کۆڵان بە کۆڵانی کوردستان گەڕاون و هەموو سیناریۆکانیان تاقیکردۆتەوە بۆ هێشتنەوەی تۆ لەو پلە و پایەی کە ماوەیەکی ئەکجار زۆر وە بە دەسەڵاتێکی یەکجار زۆرەوە، بە دەستتەوە بووە. دواجار شانۆگەریەکە بە کودەتای ٣٠ حوزەیرانی ناو "پەرلەمان" تەواو بوو. ئەوەی دەکرێ بۆ زۆر کەس جێگەی سەرسوڕمان بێت ئەوەیە کە دوای ئەو هەموو هەوڵ و کۆششانەی دوو مەکتەب سیاسیەکە لەسەفەر دەگەڕێیتەوە و دوو دڵیت لە ئیمزاکردنی دوو یاسا نایاساییەکەی ٣٠ی حوزەیران. ئایا دەتەوێ بەم هەڵسوکەوتەت ناشیرینیەکانی پرۆسەکە ببەخشیتە ئەوانی تر وە جوانیەکان بۆ خۆت بهێڵیتەوە، یا چی؟ ئاخر ئەمڕۆ مرۆڤ بە کەمترین رادەی خوێندەواریشەوە ئەوە دەزانێت کە لە دونیای بچوککراوەی ئیمرۆماندا کە مرۆڤ دەتوانێ لە مۆسکۆ و پاریس و ڤیەننا یا لە هەر شوێنێکی دونیا بەشدار بێت لە هەموو چالاکیە سیاسییەکانی وڵاتەکەیدا لە رێگای ڤیدیۆ-کۆنفرانس و چەندەها ئامرازی پەیوەندییەکان و میدیا کۆمەڵایەتییەکانەوە. . . کۆتا، ئایا دەکرێ کەسێك هەبێ باوەڕت پێ بکات کە ئێوە لە سەفەرەکەتاندا ئاگاداری ورد و درشتی ئەو هەموو مەهزەلە سیاسییە نەبوون کە بە کودەتاکەی ٣٠ حوزەیران کۆتایی هات؟

لە لایەکی ترەوە، دەبێ ئەوەش بڵێم کە ئۆپۆزیسیۆنیش هەر لە سەرەتاوە هەڵەیەکی گەورەی کرد کە لە سەرەتای مانگی ئەپریل قەبوڵیان کرد لە ئاستی بەرزی هەرسێ حیزبەکە (واتە کەسی یەکەمی ئەو حیزبانە) چاویان بە مەلا بەختیار و فازڵ میرانی بکەوێت وە گفتوگۆ لەسەر مانەوەی ئێوە، بە شێوەیەك لە شێوەکان، لە سەرۆکایەتی هەرێم بکەن بەبێ ئەوەی ئەم هێزانەی ئۆپۆزیسیۆن هەڵوێستی ***شەخصی بێ سێ و دووی*** تۆیان زانیبێ. واتە هەر لە سەرەتادا هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆن بەوە رازیبوون باسی ئەم مەسەلە هەستیارە بکەن بەبێ ئەوەی هەڵوێستی راستەقینە و بێ پێچ و پەنای شەخسی ئێوەیان زانیبێ. ئەم هەڵەیەی ئۆپۆزیسیۆنیش یارمەتی ئێوەی دا بۆ ئەوەی خۆت بۆ ئەو هەموو ماوەیە زۆرە لە پشت هێڵی دوو مەکتەب سیاسیەکەی خۆت و یەکێتی حەشار بدەیت! هەروەك پێشتر گوتوومە دەبوایە هێزەکانی ئۆپۆزیسیۆن ئەو هەموو کاتە گرانبەها و پڕ لە قەیرانەیان بە ئێوە نەبەخشیایە و بە یەك پرسیاری راشکاوانەیان بەرەوڕووی ئێوە بکردایە: ئایا خۆت هەڵوێستت چیە لەو هەموو باسوخواسە و ئایا خۆت کاندید دەکەیتەوە یا دەتەوێ دەسەڵاتت بۆ ماوەیەکی تر درێژ بکرێتەوە؟ پێویست بوو بۆ زانینی ئەو هەڵوێستە شەخسیەی ئێوە بە کەمتر لە بینینی ئێوە (روو بە روو) رازی نەبوونایە. ئاخر لەو هەموو ماوە زۆرەدا لە لایەکەوە خۆت بەردەوام جختت کردۆتەوە کە خولیای پلە و پایە نیت، کەچی لە لایەکی ترەوە بەردەوام قسەکەری حیزبەکەت و بەرپرسانی تری پارتی ئەوەیان دووپاتکردۆتەوە کە "سەرۆك بڕیاری کۆتایی خۆی نەداوە." باشە گەر سەرۆك بڕیاری کۆتایی نەداوە ئەی ئەو دوو مەکتەب سیاسییە

لەو هەموو ماوەیەدا خەریکی چی بوون وە ئایا کودەتاکەی ٣٠ حوزەیران دەربارەی چییە، ئەگەر دەربارەی درێژکردنەوەی سەرۆکایەتی ئێوە نیە؟

* * *

دەمەوێ لەسەر رەهەندی نێونەتەوەیی سەفەری هەرە دواییت قسەیەك بکەم، دوای ئەوەی پێشتر ئەو سەفەرەم گرێدا بە ئەو قەیرانە ناوخۆییەی کە باشوری کوردستان دووچاری بۆتەوە. قەیرانێك کە گەیشت بە لوتکەیەکی زۆر ترسناك لە کاتی ئەو سەفەرەدا. زۆر سەیرە رێك لە کاتی سەفەرەکەی ئەو دواییەتدا بۆ ناو قوڵایی کۆمەڵگای نێونەتەوەیی کەچی لە هەمان کاتدا گورزێکی هەرە ترسناك لە جێگەو پێگەی نێونەتوەیی باشووری کوردستان دەدرێ بەبێ ئەوەی ئێوە و سەرکردایەتی کورد بە گشتی باسیان لەو گورزە ترسناکە کردبێ، چ جای ئەوەی هەوڵی ئەوەتان دابێ کە رێگری لەوە بکەن کە ئەو گورزە کوشندەیە بەر کوردستان و پێگە سیاسییەکەی بکەوێ. مەبەست لێرە ئەوەیە کە رێك لە کات و ساتی سەفەرەکەی ئێوە بوو کە ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوە یەکگرتووەکان بڕیاری ئەوەی دا کە عیراق دەربهێنێ لە ژێر پەرەگرافی ٧ی پەیرە و پرۆگرامی ئەو رێکخراوە (واتە نەتەوە یەکگرتووەکان). بە باوەڕی خۆم ئەم بڕیارە گورزێکی کوشندە بوو لە پێگەی سیاسی و ستراتیژی باشوری کوردستان لەبەر هۆیەکی زۆر سادە ئەویش ئەوەیە کە بەراورد بە پێشوو ئەم بڕیارە دەرگاو پەنجەرەکان لە نێوان کورد و کۆمەڵگای نێونەتەوەیی دادەخات؛ یا هەرنەبێ ئەو بڕیارە ئێستگەیەکی ترسناکە لەو ئاراستەیەدا. . .

لایەنێکی گرنگی مانەوەی عیراق لە ژێر بەندی ٧ی نەتەوە یەکگرتووەکان ئەوەبوو کە باشوری کوردستان تا رۆژێکیش بەر لە دەرچوونی ئەو بڕیارە دەرفەتی ئەوەی هەبوو کە لە کاتی قەیرانێکی جدی لەگەڵ بەغدادا هەوڵی ئەوە بدات کە هەر لە چوارچێوەی بەندی ٧ بڕیارە مێژووییەکانی ٦٨٨ (بڕیار لەسەردراو لە ٥ی ئەپریلی ١٩٩١) و ٩٨٦ (بڕیار لەسەردراو لە ١٤ی ئەپریلی ١٩٩٥)ی ئەنجومەنی ئاسایش زیندو بکرێنەوە. (هەر بۆ ئاگاداری ئێوە و خوێنەر: بڕیاری ٦٨٨ بۆ یەکەم جار لە مێژووی نەتەوە یەکگرتووەکان بە راشکاوی ناوی کوردی هێناوە وەك خەڵکێکی چەوساوە لە ژێر حوکمی سەدامدا وە بڕیاری ٩٨٦ ئەو چوارچێوەیە بوو کە فرۆشتنی نەوتی عیراقی رێکخست بەرامبەر بە خۆراك و دەرمان کە ١٣% لەو فرۆشیاری نەوتە لە ژێر سەرپەرشتی نەتەوە یەکگرتووەکان بەر کوردستان دەکەوت).

ئێمە دەتوانین کۆمەڵێك شت بوروژێنین دەربارەی هەڵوێستی ئێوە لەو گورزە کوشندەیە کە بەر کورد کەوت لە رێگەی دەرکردنی عیراق لە ژێر پەرەگرافی حەوت و بەو مانایەش گەڕانەوەی سەرووەری تەواوەتی بۆ دەوڵەتی عیراق کە گرنگترینیان نائاگایی ئێوەیە لە جدیەتی ئەو گورزە کوشندەیە کە بەر کورد کەوتووە لە رێگای لابردنی عیراق لە ژێر بەندی حەوت. کاتێك مرۆڤ راگەیاندنەکەی سەرۆکایەتی هەرێم دەخوێنێتەوە، کە بەو بۆنەیەوە راگەیێندرا، بە ئاسانی لەوە دەگات کە سەرکردایەتی دەسەڵاتی کوردی بە هیچ شێوەیەك لەو هەنگاوەی نەتەوەیەکگرتووەکان نیگەران نیە، بگرە خۆشحاڵیشە پێی! راگەیاندنەکەتان بە هیچ شێوەیەك باس لە مەترسییەکان و دەرهاوێشتە ترسناکەکانی ئەو رووداوە ناکات و بگرە هیچ تێبینیەکی جدیشی لەسەر بڕیارەکە نیە.

لە لایەکی ترەوە موفارەقە (پەرادۆکسێکی) گەورە ئەوەیە کە سەفەرەکەی ئێوە رێك بۆ ئەو وڵاتەش (فەرەنسا) بوو کە ئەندازیاری هەرە سەرەکی بڕیاری ٦٨٨ بوو، کە دواتر لە ژێر سێبەری هەمان ئەو بڕیارە گەڕانەوەی خەڵکی کوردستان بۆ شار و لادێکانیان وە پاراستنیان لە دەستدرێژیەکانی سەدام و دامەزرانی دەسەڵاتی خۆماڵی فەراهەمکرا. بەو پێیە فەرەنسا ئەو وڵاتەیە کە لە هەموو وڵاتانی تری جیهان ئاشنایە بە ئەو بەسەرهات و تراژیدیانەی کە بەسەر کورد هاتوون وە هەر ئەو ولاتەش بوو کە رۆڵێکی گرنگی بینی لە کەمکردنەوەی ئێش و ئازارەکانی ئەو گەلە، بەتایبەتی لە ڕێگەی کۆششیان بۆ دەرکردنی ئەو بڕیارە (واتە بڕیاری ٦٨٨)ی نەتەوە یەکگرتووەکان. موفارەقەکە لەم پرسیارە

گرنگەدایە: ئایا لەو سەفەرەتدا چەندە هەوڵی ئەوەتدا لە فەرەنسیەکان بگەیێنیت کە دەرچونی عیراق لە ژێر بەندی حەوت هێشتان کاتی نەهاتووە، بگرە زۆریش زووە. فەرەنسیەکان خۆیان باش لەوەدەگەن کە هێشتان نزیکەی ٤٠% خاکی باشوری کوردستان مەترسی جدی لەدەستچوونی لەسەرە و کێشەیەکی زۆریشی لەسەرە. فەرەنسا ئەوەش دەزانێ کە عیراق بە هێزی سەربازی خۆی هەرەشەی لە کورد کردوە، کەچی ئەو هەڕەشەیە لە کاتێکدا بووە کە هێشتان عیراق لە ژێر بەندی ٧ی نەتەوە یەکگرتووەکاندا بووا پرسیارێکی لۆژیکی ئەوەیە ئایا گەر عیراق دەرچوو لە ژێر ئەو بەندە، بەو پێیەش دەرفەتی خۆبەهێزکردن و پڕچەککردنی هەبوو، ئەو کاتە چی روودەدات؟ ئەوە و زۆر بابەتی تر کە هێشتان کێشمەکێشمیان لەسەرە لە نێوان بەغدا و هەولێر وە فەرەنسا بەر لە هەر وڵاتێکی تر باش ئاگاداری ئەو شتانەیە و هەرنەبێ لە رابردووشدا زێترین رادەی هاوکاری و پشتگیری لە کورد کردوە. دەتوانم لەوە دوورتر بڕۆم و بڵێم ئەم بابەتە (واتە بابەتی دەرچوونی عیراق لە ژێر بەندی حەوت) نە لە مۆسکۆ وە نەش لە پاریس بۆ ئێوە جێگەی باس و گرنگیپێدان نەبووە، بەڵکو ئەوەی جێگەی باس بووە فرۆشتنی نەوت و هەندێ ئالوێری بازرگانی و ئابووری بووە. ئەوەتا بە پێی دوایین هەواڵەکان ئێوە لە مۆسکۆ خەریکی دروستکردنی "لۆبی سەرمایەداری" بوون! دواجار هەمووشمان باش دەزانین کە لە فرۆشتنی نەوت خەڵکی کوردستان نەك هەر داهاتەکەی بەرناکەوێ، بەڵکو ئەوەی بەریدەکەوێ کۆمەڵێك نەهامەتییە وە کۆمەڵێك باجە کە لە ئاستە هەرە سیاسی و ستراتیژییەکانی کێشەکەیدا دەیدات: **١)** ئەو داهاتەی نەوتە کۆمەڵێك سەرکردەی تەماحکار و هێزی سیاسی کردوە بە موتەکە بەسەر ژیانی خەڵکی کوردستانەوە و گەندەڵی و دەرهاویشتەکانی گەندەڵیشی گەیاندۆتە ئاستە ستراتیژییە هەرە ترسناکەکانی؛ **٢)** ئەو داهاتی نەوتە بەشێکی زۆری لە کۆمەڵگا کردوە بە توێژێکی مشەخۆر (لەوانەش بەشێك لە توێژی رۆژنامەنووس و نووسەر و مامۆستا و یاساناس و پەرلەمانتار و... هتد) ئەمەش رێك شێوازی بەکاربردنی داهاتە ئابووریەکانە بۆ لاوازکردنی سیاسییانەی کۆمەڵگاو لێکترازاندنی لە شێوەی "مەشیەخە" عەرەبییەکانی ناوچەی کەنداو؛ **٣)** ئەو داهاتە بووەتە رێگرێکی گەورە لەبەردەم چارەسەرکردنی راستەقینەی کێشە "هەڵپسێردراوەکانی" نێوان بەغدا و هەولێر؛ **٤)** نەوت و بەرژەوەندییە ئابووریەکان بە شێوەیەکی ترسناك و ناهاوسەنگ و بیناکراو لەسەر بنچینەی بەرژەوەندیەکانی تاکە حیزبێکی سیاسی پەیوەندییەکانی باشووری کوردستان و تورکیایان رێکخستوە. لەو پەیوەندیانەشدا یەك شت گرنگە (هەڵبەتە لە دیدی ئێوە و حیزبەکەتانەوە) ئەویش ئەوەیە کە تورکیا بگاتە ئەو قەناعەتە کە تەنها و تەنها پارتی و سەرکردەکانی (بە تایبەتی خۆت و بنەماڵەکەت) دەتوانن زامنی ئەو پەڕی قازانج و دەستکەوت بن بۆ ئەو وڵاتە و بەرژەوەندییە ئابووری و سیاسییەکانیشی ئەو پەڕی پارێزراو بن، بە رادەیەك کە ئەگەر پارتی دەسەڵات لەدەست بدات ئەوا ئیتر زیانی هەرە گەورە بەر تورکیا دەکەوێت!؛ **٥)** شێوازی مامەڵەکردنی دەسەڵاتی سیاسی لەمەڕ کەناڵەکانی پەیوەندی لە نێوان باشوری کوردستان و جیهانی دەرەوەدا بە شێوازێك بووە کە ئیتر بە ئاسانی مرۆڤ دەتوانێت بڵێت ئەم مامەڵەیە کاریسە ئامێز بووە: بە کورتی و بە چڕی ئەم کەناڵانە، کە دەبێ هی دانوستاندن بێت لە خزمەت دۆزی رەوای خەڵکی کوردستان، رێك گۆڕدراوە بە کەناڵێکی زەبەللاحی نەوت فرۆشتن و هەموو شێوەیەکی قۆرخکاری ئابووری و بازرگانی بۆ دەوڵەمەندکردنی کۆمەڵێك لە چاوبرسیەکانی دەسەڵات وە بەهێزکردنی پێگەو پایەی هەندێ سەرکردە و هێزی سیاسی لە پێش هەمووشیانەشەوە بنەماڵەو حیزبەکەی خۆت. . .

دواجار ئێوە دەرچونی عیراق لە ژێر بەندی حەوت نەك هەر بە گورزێکی کوشندە لە کورد نازانن، بەڵکو خۆتان باش لەوە ئاگادارن کە لە ساڵانی پێشوودا بەردەوام دوو ئەندازیاری هەرە گرنگ لە هەوڵ و کۆشش بۆ بە ئاکامگەیاندنی ئەم کاریسەیە (واتە دەرهێنانی عیراق لە ژێر بەندی حەوت) دوو سەرکردەی کورد بوون، یەکێکیان ئەندامێکی مەکتەبی سیاسی حیزبەکەتان (هوشیار زێباری)یە و ئەوەی تریشیان سەرۆك کۆماری عیراق (مام جەلال) بووە. . .

* * *

لەم بەشەی نامەکەمدا دەخوازم باس لە هەندێك لە ڕەهەندەکانی شێوازی ئیدارەدانی سیاسی لە ژێر دەسەڵاتی ئێوەدا بکەم.

لە ژێر فەرمانڕەوایی ئێوەدا بەردەوام پارتی و حیزبە هاوپەیمانە ستراتیژیەکەتان (یەکێتی نیشتمانی کوردستان) شانازیتان بە هەرچی شتی باشەوە هەیە کردوە، بەڵام کورتیەکەی ئێستاش هەر ئەو هاوپەیمانیە (کە ناوتان ناوە ستراتیژی بەڵام تا سەر ئێسقان هی مۆنۆپۆلکردنی دەسەڵاتە) بە کۆمەڵێك شتەوە ڕاگیراوە، کە هیچیان جێگەی شانازی نین:

١) ئێستاشی لەگەڵدا بێت خەڵکی کوردستان و قەواعیدی ئەو دوو حیزبە هاوپەیمانە بەردەوام بەوە ترسێندراون، بە تایبەتی لایەنی یەکێتی، کە ئەگەر بەو تەرتیباتانە ڕازی نەبن کە پارتی داوایاندەکات لە چوارچێوەی ئەو هاوپەیمانییە، ئەوا ئەلتەرنەتیڤ گەڕانەوەیە بۆ دوو ئیدارەیی، کە تیاییدا پارتی فەرمانڕەوایی بەسەر زۆربەی زۆری کوردستاندا دەبێت و "ئۆتۆنۆمیش بە سلێمانی" دەدرێت. لە ڕاستیدا بە پێی هەندێ هەواڵ، لە گفتوگۆکانی بەر لە ڕێکەوتنی هەرە دوایی لە ٢٩ی حوزەیران لەگەڵ یەکێتی باس لەوە دەکرێت کە یەکێتی بەوە ترسێندراوە کە گەڕانەوە بۆ دوو ئیدارەیی یەکێکە لە بژاردەکان ئەگەر لە لایەن یەکێتییەوە پشتیوانی لە داخوازییەکانی پارتی نەکرا؛

٢) لە لایەکی ترەوە ئێستاشی لەگەڵدا بێت باشووری کوردستان بە شێوەی دوو ئیدارە بەڕێوە دەبرێت. لە ڕاستیدا نەك هەر ئەوە بەڵکو دوای یەکگرتنەوە ڕووکەشەکەی هەردوو ئیدارەی سلێمانی و هەولێر، کوردستان نەك هەر نەبووە خاوەنی یەك ئیدارە بەڵکو بووە خاوەنی سێ جۆر لە ئیدارە لە چوارچێوەی یەك ئیدارەدا: **أ-** حکومەتێکی بەهێزی پارتی کە خاوەنی یەکێك لە فایلە هەرە هەستیارەکانە کە ئەویش فایلی نەوتە. لە ڕاستیدا ئەو فایلە نەك هەر بۆ خەڵك سندوقێکی ڕەشە، بەڵکو بۆ پەرلەمان و هاوپەیامنەکانت و بگرە ئەو بریکاری وەزارەتی نەوتەیش (لەسەر میلاکی یەکێتی هاوپەیمان) وەك مەتەڵێك لە سندوقێکی ڕەشدایە و لە دەست پارتیدایە. دواجار ئەم بریکارە، کە بەر لە، کەم یا زۆر، ٧ مانگ پۆستەکەی پێدرا دواتر بەر لە ماوەیەکی زۆر کەم نەمان زانی ئایا ئەو بریکارە وەك زەلیلکردنی هاوپەیمانەکەتان دەرکرا یا خۆی بە "خواستی خۆی" وازیهێنا، دوای ئەوەی گەیشتە ئەو باوەڕەی کە لە پۆستەکەیدا "هیچ بە دەستە"؟ **ب-** حکومەتێکی لاوازی یەکێتی. نمونەیەکی سادە و ئاشکرای لاوازیی و بێدەسەڵاتی ئەو حکومەتە ئەو ڕاستییەیە کە دوای ٧ ساڵ لەوەی کە کۆسرەت ڕەسوڵ جێگرتان بووە، دەڵێم دوای حەوت ساڵ، ئەوجا بۆ یەکەم جار لە ماڵپەڕی "سەرۆکایەتی هەرێم" باسی یەکێك لە چالاکیەکانی ئەو جێگرەت دەکرێ بە وێنەی خۆیەوە؛ **ج-** حکومەتێکی بە ناو یەکگرتوو بۆ خۆڵ لەچاوکردنی خەڵك. بە داخەوە ئەمڕۆش دوای ئەو هەموو ساڵە زۆر جار لەسەر زاری بەرپرسان خۆیان (دەسەڵاتداران نەك ئۆپۆزیسیۆن) دەبیستین کە لە کوردستان هێشتان دوو ئیدارەیی بوونی هەیە "بەڵام هەوڵدەدەین ئەو یەکگرتنەوەیە بە کۆتا بگەیێنین"؛

٣) بەردەوام خەڵکی بەوە ترسێندراوە، بە تایبەتی جەماوەری یەکێتی، کە ئەگەر ئەو هاوپەیمانیە نەبێت ئەوا مەترسی شەڕی برا کوژی لەبەردەرگایە: هاوپەیمانی بە ئامرازی تۆقان و مەترسی لە شەڕی براکوژی ڕاگیراوە؛

دواجار یەکێك لە شانازی و نازە هەرە گەورەکانی دەسەڵاتتان (لە چوارچێوەی ئەو هاوپەیمانە ستراتیژییە) ئەوە بووە کە گوایە ئاسایش و هێمنی لە سێبەری ئەو دەسەڵاتەدا بەرقەرارە. بەڵام ئایا دەکرێ لە وڵاتێك ئاسایش و هێمنی بەرقەرار بێت بەڵام بە ڕۆژی نیوەڕۆ، لە ناوەڕاستی پایتەختی ئەو دەسەڵاتە وە لە بەردەرگای حەرەمی زانکۆ خوێندکار و ڕۆژنامەنوس سەردەشت عوسمان بڕفێندرێ و دواتر بە هەمەجیترین شێوە تیرۆربکرێ؟ حەز دەکەم ئەوەتان بیر بخەمەوە کە یەکێك لە درێژترین وە خوێناویترین شەڕە ناوخۆکانی جیهان شەڕی ناوخۆی لوبنان بوو کەچی بە درێژایی ئەو هەموو ساڵانەی شەڕی ناوخۆیە لە لوبنان تەنها یەك کەس لە ناو حەرەمی زانکۆ (زانکۆی ئەمریکی لە بەیروت) کوژرا کە ئەویش کەسێکی بە ناسنامە ئەمریکی بوو! لەگەڵ تیرۆرکردنی سەردەشت عوسمان پایتەختی ناز و

شانازی گۆڕدرا بە پایتەختی ترس و تۆقاندن و تیرۆر؛ لەگەڵ لەگۆڕنانی جەستەی سەردەشت ناز و شانازی دەسەڵاتی ئێوەش لە گۆڕنرا! دواجار دەخوازم لەسەر ئەم بابەتە بۆچوونی خۆم بخەمە روو: کەسانێك پێویستیان بە ترساندنی ئەوانی ترە کە خۆیان هەر زوو لە ناخی خۆیاندا تۆقاون و ترساون!

بەندە لە رێگای ئەم نامەیەوە **نامەوێت** داوات لێ بکەم کە خۆت سەرکردایەتی هەوڵێکی نیشتمانی راستەقینە و جدی بکەیت بۆ رێگرتن لە غلۆربوونەوەی باشوری کوردستان لەو نشێوی هەڵدێرە. ئەم جارە دەمەوێ (دوای نۆ ساڵ لە ئەزمونی پێشووم) بڵێم کە من تێگەیشتنم هەیە بۆ ئەو بۆچوونە وە بگرە خۆشم لەسەر ئەو بۆچوونەم کە لەم هەڵدێرەی باشوری کوردستان ئێوە بەرپرسی یەکەمن. بە داخەوە ئەو هەموو شانۆگەریانەی دەسەڵات، لە ژێر سەرکردایەتی و سێبەر و ئاراستەی ئێوە، کە لە ماوەی دواییدا دەربارەی هەڵبژاردنەکان کراون ئەو تراژیدیا کوردییە دەباتە ئاستێکی هەرە مەترسیدار و ترسناك، تراژیدییایەك کە لە سەروبەریدا خۆکردە. ئەم شانۆگەریانە کۆمەڵێك دەرهاوێشتەی پشتشکێنیان دەبێ هەر لە نەمانی متمانە بە سیاسەت و سیاسەتکردن و ئەوەشی ناوی ئەزمونی دیمۆکراسییە تا دەگاتە ئەوەی ناشیرینکردنی ئەو ئەزموونە و بێبەشکردنی لە هەموو جۆرێکی متمانە لە چاوی دۆستانی دەرەوە و کۆمەڵگای نێونەتەوەییدا. چۆن دەکرێ کۆمەڵگای نێو نەتەوەیی باوەڕتان پێ بکات کە ئێوە خەمخۆری ئەزمونی دیمۆکراسین کاتێك هەموو لایەك ئەوە دەزانن کە ماوەی نۆ ساڵە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی پارێزگاکان نەکراوە وە دواجار دوای ئەو هەموو ماوەیە خۆت بڕیار دەدەی هەڵبژاردنەکان لە ٢٠١٣/٩/٢١بکرێ دواییش هەر خۆت و هاوپەیمانەکانتان جارێکی تر هەڵبژاردنەکانتان هەڵدەوەشێننەوە و بۆ کاتێکی نادیار دوایدەخەنەوە؟

* * *

لە راستیدا مەبەست لەم نامەیەی بەردەست زیاتر ئەوەیە کە رای خۆم بە راشکاوانە بە خۆتان بگەیێنم وە لە رێگای بڵاوکردنەوەشی وەك نامەیەکی کراوە لەگەڵ هاونیشتیمانیانی خۆشم بدوێم! داواکاری لێتان بۆ ئەوەی هەوڵی جدی بدەیت بۆ دانانی سنورێك بۆ ئەو قەیران و روچوونە لە هەڵدێرێکی زۆر مەترسیدار بۆ سەدان هەزار کەسی رەشپۆش و جگەر سوتاو لە کەسوکاری ئەنفالکراوەکان و قوربانیانی چەکی کیمیاوی و خەڵکی کوردستان بە گشتی بەجێ دەهێڵم. پێویستە ئەوەش بڵێم کە گوێنەدانە داواکاری و نیگەرانیەکانی ئەو هەموو خەڵکە بە ئەگەری زۆر ببێتە هۆی ئەوەی کە ئەو خەڵکە بە شێوەیەکی تر، لە شێوازی میسر و تونس و هەندێ وڵاتی تر داواکارییەکانی بخاتە بەردەمت! هەر لەو رۆشناییەشەوە تکا دەکەم سەفەری داهاتوتان با بۆ میسر و تونس و یەمەن و (. . .) بێت بەڵکو ئەم جارەیان لە نزیکەوە لە رێگەی ئەو سەفەرەتەوە باشتر لە هێز و توانای جەماوەر و شەقامی توڕە حاڵیت ببیت!

سڵاو و رێزی دووبارەم!

د. بورهان أ. یاسین
زانکۆی لوند، سوید
٢٠١٣/٧/٦